

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 179/2010-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť R. M., Spolková republika Nemecko, zastúpeného advokátom JUDr. P. K., D., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Krajským súdom v Bratislave pod sp. zn. 3 Cbm 61/04 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 6 Obo 89/2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. marca 2010 doručená sťažnosť R. M., Spolková republika Nemecko (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach

vedených Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 3 Cbm 61/04 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 6 Obo 89/2009. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 17. marca 2010.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 14. apríla 2009 podal dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu sp. zn. 3 Cbm 61/04 z 20. novembra 2007 v znení opravného uznesenia z 25. februára 2008 v spojení s rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 84/2008 z 19. februára 2009 z dôvodu, že postupom nižších súdov mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Po výzve krajského súdu na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie vo výške 52 448,12 € sťažovateľ požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku postupom podľa § 138 Občianskeho súdneho poriadku, a to s osobitným dôrazom na

- a) aktuálnu neexistenciu voľných finančných prostriedkov potrebných na zaplatenie súdneho poplatku,
- b) zákonom danú možnosť súdu odňať sťažovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku,
- c) extrémnu výšku súdneho poplatku, ktorá nemá obdobu v štátoch, ktoré ratifikovali dohovor,
- d) skutočnosť, že vo veci už sťažovateľ zaplatil vysoké súdne poplatky za podanie žaloby a odvolania (celkom 2 x po 6 % zo žalovanej čiastky),
- e) skutočnosť, že v dovolacom konaní sťažovateľ nepožaduje priznanie peňažného alebo iného majetkového plnenia, pretože žiada iba o preskúmanie zákonnosti postupu nižších súdov.

Žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov sťažovateľ doplnil 13. júla 2009.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Cbm 61/04 zo 17. júla 2009 nebolo sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov priznané. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie (vrátane jeho doplnenia), pričom poukázal aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v tejto oblasti. Uznesením

najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 89/2009 zo 16. decembra 2009 bolo uznesenie krajského súdu potvrdené. Uznesenie najvyššieho súdu bolo doručené 1. februára 2010.

Sťažovateľ je toho názoru, že tak v konaní pred krajským súdom, ako aj pred najvyšším súdom jednoznačne preukázal, že v jeho prípade je splnená prvá z dvoch zákonných podmienok na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, a to, že nejde o svojvoľné a zrejme bezúspešné uplatňovanie práva. Túto skutočnosť všeobecné súdy nespochybnili. Ďalej je podstatné, že sťažovateľ sa v celom priebehu konania ani len nepokúšal tvrdiť, že by bol nemajetný. Takéto tvrdenie by nemalo reálny základ. Sťažovateľ preto ani nepredložil súdu dôkazy o svojej majetkovej situácii. Pritom sa všeobecné súdy opierali práve o túto skutočnosť a ostatné argumenty sťažovateľa nevzali do úvahy. Stalo sa tak aj napriek tomu, že sťažovateľ poukazoval na také argumenty, ktoré v konečnom dôsledku pri dodržaní dikcie zákona mali mať za následok priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Všeobecné súdy však tieto argumenty ignorovali a nevysporiadali sa s nimi, čo znamená, že sťažovateľovi zabránili v prístupe k súdu a spravodlivosti stanovením neprimerane vysokého súdneho poplatku, resp. neodôvodneným nepriznaním oslobodenia od neho. Sťažovateľ súdny poplatok za podané dovolanie napokon zaplatil, aby zabránil zastaveniu dovolacieho konania, a úplne tak zahatil cestu k uplatňovaniu svojho práva. Bol však schopný to urobiť iba tak, že si peňažné prostriedky požičal, a vystavil sa tak obrovskému riziku.

Podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že všeobecné súdy nesprávne posúdili druhú zo zákonných podmienok priznania oslobodenia od súdneho poplatku, teda pomery sťažovateľa. Ako je už uvedené, sťažovateľ si musel požičať finančné prostriedky na úhradu súdneho poplatku, čo iba podčiarkuje jeho argumentáciu uplatňovanú od začiatku, podľa ktorej nemal k dispozícii dostatok likvidných finančných prostriedkov na zaplatenie súdneho poplatku vo výške vyžadovanej súdom s osobitným dôrazom na extrémnu výšku súdneho poplatku v konkrétnom prípade na to, že sťažovateľ je fyzická osoba nepodnikateľ, a napokon na relatívne krátku lehotu na zaplatenie súdneho poplatku. Súdny poplatok sa dá totiž zaplatiť iba peniazmi, a nie inými majetkovými hodnotami. Pritom aktuálny nedostatok disponibilných peňažných prostriedkov nesmie

zabrániť účastníkovi konania v uplatnení jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu. Aktuálny nedostatok peňažných prostriedkov môže spôsobiť momentálnu neschopnosť zaplatiť súdny poplatok, aj keď z hľadiska celkových majetkových pomerov účastníka je predpoklad zaplatenia súdneho poplatku, napríklad speňažením iných majetkových hodnôt. K tomu treba brať do úvahy skutočnosť, že ustanovenie § 138 Občianskeho súdneho poriadku umožňuje priznané oslobodenie od súdnych poplatkov aj odňať, ak došlo k takej zmene pomerov účastníka, ktorá už oslobodenie neodôvodňuje. K takejto zmene môže dôjsť práve napríklad získaním peňažných prostriedkov speňažením vecí alebo iných majetkových hodnôt vo vlastníctve účastníka konania, čo však vyžaduje dlhší čas presahujúci časový rámec určený na zaplatenie súdneho poplatku. Pri predčasnom unáhlenom predaji majetkových hodnôt by všeobecnými súdmi presadzovaná koncepcia zaplatenia súdneho poplatku znamenala vznik škody na strane sťažovateľa, čo nie je možné od neho spravodlivo žiadať. K celkovým pomerom sťažovateľa, ktoré mali všeobecné súdy zohľadniť pri spravodlivom rozhodovaní o oslobodení od súdneho poplatku, patrí aj zhodnotenie procesnej situácie sťažovateľa v konaní vo veci samej a v dovolacom konaní. Sťažovateľ vo veci už zaplatil veľmi vysoký súdny poplatok, a to tak v rámci konania o náhrade škody vedeného krajským súdom, ako aj za odvolacie konanie. Sťažovateľ už na súdnych poplatkoch zaplatil celkom do podania dovolania 48 077,44 €. Požadovať zaplatenie ďalšieho, a to dokonca dvojnásobného (hornou hranicou neobmedzeného) súdneho poplatku za preskúmanie postupu krajského súdu a najvyššieho súdu (predmetom dovolania totiž nie je priamo zaplatenie určitej sumy, ale preskúmanie správnosti postupu všeobecných súdov v rámci predchádzajúceho konania o náhrade škody), je neprimeranou prekážkou pre účastníka konania v rámci možnosti konať pred súdom, teda popretím práva na súdnu ochranu podľa ústavy i dohovoru. Súdny poplatok vo vymeranej výške pre účely takého konania, v ktorom možno v podstate iba kasačne preskúmať rozhodnutie a v ktorom ide výlučne o procesnú otázku zabezpečenia ochrany základných ľudských práv, je zjavne neprimeraný, a nie je možné sa s takouto praxou stretnúť v žiadnom štáte, ktorý ratifikoval dohovor. Napríklad v Českej republike je výška súdneho poplatku za dovolanie stanovená pevnou sumou 5 000 Kč. Uvedené argumenty sú podčiarknuté aj rozhodovacou praxou EŠLP. Podľa tejto praxe musí byť zabezpečený správny pomer medzi záujmom štátu na súdnych poplatkoch a právom žalobcu na prístup k súdu. Je zjavné, že požiadavka na

zaplatenie čiastky 52 448,12 € za preskúmanie správneho procesného postupu súdov za situácie, keď sťažovateľ už vo veci samej zaplatil súdne poplatky v celkovej výške 48 077,44 €, predstavuje neprípustný exces. Čiastka 52 448,12 €, ktorou si sťažovateľ musel „vykúpiť“ svoje základné právo na prístup k súdu, predstavuje viac ako šesťnásobok priemerného ročného platu na Slovensku. Dohromady súdne poplatky, ktoré bol sťažovateľ donútený zaplatiť, predstavujú čiastku 100 525,56 €, čo je viac ako dvanásťnásobok priemerného ročného platu. Pritom vo veci Kreuz proti Poľsku ESĽP vyslovil, že už súdny poplatok predstavujúci jedennásobok priemerného ročného platu nezaistil správny pomer proporcionality medzi záujmom štátu na súdnych poplatkoch a právom žalobcu na prístup k súdu a pre žalobcu predstavoval neúmerané zaťaženie. Nezohľadnením týchto okolností, hoci v zmysle zákona sa posudzujú všetky okolnosti na strane účastníka konania, všeobecné súdy dohnali sťažovateľa k riešeniu a riziku, ktoré je neprimerané a v podmienkach demokratického právneho štátu neakceptovateľné pri prístupe k súdu. Je jednoznačne bránením prístupu k súdu, resp. garantovaním takéhoto prístupu len osobám disponujúcim veľkým množstvom hotových finančných prostriedkov. Osobitne pritom možno poukázať na to, že o oslobodenie od platenia súdneho poplatku (a teda v konečnom dôsledku o garantovanie prístupu sťažovateľa k spravodlivosti) rozhodujú tie isté súdy, ktorých konanie žiada sťažovateľ preskúmať. Právna úprava upravujúca takýto procesný postup je nedostatočná, vzbudzuje pochybnosti týkajúca sa nezaujatosti zainteresovaných súdov a umožňuje im selektovať medzi „želanými“ a „neželanými“ preskúmaniami rozhodnutí práve prostredníctvom súdneho poplatku. Takáto úprava je v rozpore so zásadou práva konať pred nezávislým a nestranným súdom a je prekážkou v prístupe k právu na súdnu ochranu.

Je možné zhrnúť, že príliš vysoký súdny poplatok, ktorý nie je v správnom pomere k prerokúvanej veci a ktorý nie je určený na základe konkrétnych okolností prípadu, charakteru sporu vrátane schopnosti účastníka okamžite uhradiť poplatok a bez posúdenia postavenia účastníka (s osobitným poukazom na zákonom danú možnosť odňať priznané oslobodenie od súdnych poplatkov), pričom rozhodovanie o oslobodení od súdneho poplatku je zverené orgánom, ktorých konanie má byť preskúmané, je kombináciou znamenajúcou jednoznačnú prekážku v prístupe na súd. Ak zákon neumožňuje

všeobecnému súdu zmierniť tento nepriaznivý dopad alebo všeobecné súdy túto možnosť danú napríklad ustanovením § 138 Občianskeho súdneho poriadku z rôznych dôvodov nespravodlivo nevyužijú, dostávajú seba aj príslušný právny predpis do rozporu s označenými právami sťažovateľa, ktorému odnímajú možnosť konať pred súdom, resp. toto jeho právo neprimerane obmedzujú.

Sťažovateľ navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaniach vedených krajským súdom pod sp. zn. 3 Cbm 61/04 a najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Obo 89/2009 s tým, aby boli uznesenia krajského súdu zo 17. júla 2009 a najvyššieho súdu zo 16. decembra 2009 zrušené a vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Požaduje tiež náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 292,38 €.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 6 Obo 89/2009 zo 16. decembra 2009 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie krajského súdu č. k. 3 Cbm 61/04-503 zo 17. júla 2009. Podľa názoru najvyššieho súdu z ustanovenia § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že predpokladom na oslobodenie od súdnych poplatkov sú pomery účastníka konania, ktorý podal návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov, ako aj to, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva zo strany účastníka konania, ktorý podal návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov. Krajský súd správne postupoval, keď vyzval sťažovateľa, aby predložil doklady preukazujúce jeho majetkové pomery. Sťažovateľ však krajskému súdu požadované doklady nepredložil dôvodiac, že majetok má, nemá však disponibilné finančné prostriedky. Toto tvrdenie uviedol aj vo svojom odvolaní poukazujúc aj na to, že už zaplatil vysoké súdne poplatky a že lehota na zaplatenie súdneho poplatku za dovolanie je veľmi krátka. Najvyšší súd k námietkam sťažovateľa nemohol prihliadnuť, keďže ani jedna z nich nie je takou skutočnosťou, ktorá by umožňovala súdu priznať oslobodenie od súdnych poplatkov. Je nesporné, že sťažovateľ majetok má, čo sám aj potvrdil. Tým, že nebola splnená jedna z dvoch podmienok podľa ustanovenia § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (t. j. že pomery účastníka odôvodňujú priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov), krajský súd postupoval správne,

keď už ďalej neskúmal druhý predpoklad (t. j. že nejde o svojvoľné či zrejme bezúspešné uplatňovanie práva).

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 3 Cbm 61/04, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, ak o ochrane týchto práv nerozhodujú všeobecné súdy. Proti uzneseniu krajského súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľ aj využil. Preto

právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa mal v odvolacom konaní najvyšší súd. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Odlišná je situácia vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Obo 89/2009. Túto časť sťažnosti považuje ústavný súd za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Hlavnou námietkou sťažovateľa je, že všeobecné sudy ústavne nekonformným spôsobom vyložili ustanovenie § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku o možnosti oslobodenia účastníka konania od súdnych poplatkov, a to v súvislosti so zákonnou podmienkou, podľa ktorej možno oslobodenie priznať, ak to odôvodňujú pomery účastníka. Vyložili si pojem „pomery účastníka“ tak, že ide iba o osobné, zárobné a majetkové pomery. Neboli ochotné za relevantnú okolnosť považovať skutočnosť, že sťažovateľ je síce majetný, avšak v aktuálnom krátkom čase, v ktorom bolo potrebné veľmi vysoký súdny poplatok uhradiť, nemal dostatok likvidných finančných prostriedkov, ale ani dost času na to, aby bez straty mohol časť svojho majetku speňažiť a z výťažku uhradiť súdny poplatok.

Z nesporných skutkových okolností rozhodných pre posúdenie námietky vyplýva, že krajský súd vyzval sťažovateľa, aby deklaroval a doložil svoje osobné, zárobné a majetkové pomery, čo však sťažovateľ neurobil. Namiesto toho vyhlásil, že majetok síce má, nemá však k momentálnej dispozícii potrebnú vysokú sumu voľných finančných prostriedkov vo vymedzenom krátkom termíne.

Podľa názoru ústavného súdu z ustanovenia § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku možno vyvodiť, že je v záujme účastníka konania, ktorý sa oslobodenia od súdnych poplatkov (či už čiastočného, alebo úplného) domáha, preukázať, že spĺňa zákonom stanovenú podmienku, podľa ktorej jeho pomery odôvodňujú priznanie oslobodenia. Keďže podľa názoru sťažovateľa jeho pomery odôvodňovali priznanie oslobodenia, pretože aktuálne nemal k dispozícii v krátkom čase potrebnú značnú sumu finančných prostriedkov, bolo v jeho záujme súdu poskytnúť potrebné údaje o výške jeho momentálne dostupných voľných (disponibilných) finančných prostriedkov a tieto údaje v rámci možností dôkazmi aspoň spravdepodobniť. Napriek tomu sťažovateľ tak neurobil, čo znamená, že neunesol dôkazné bremeno vyplývajúce z jeho žiadosti o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Závery všeobecných súdov, ktoré sú založené v podstate na už uvedených skutočnostiach, nemožno preto považovať ani za arbitrárne, ale ani za zjavne neodôvodnené.

Navyše v tejto súvislosti možno uviesť, že pokiaľ by postačovalo iba tvrdenie účastníka konania o jeho pomeroch v súvislosti so žiadosťou o oslobodenie od súdnych poplatkov, potom by sa prevažnej väčšine takýchto žiadostí muselo bez ďalšieho vyhovieť.

Podľa názoru sťažovateľa bol všeobecnými súdmi zvolený výklad ustanovenia § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku ústavne nekonformný aj z iného pohľadu, pretože za súčasť skúmania pomerov účastníka dožadujúceho sa oslobodenia od súdnych poplatkov bolo treba považovať aj konkrétne okolnosti daného prípadu, a to príliš vysoký súdny poplatok, ktorý nie je v správnom pomere k prerokúvanej veci, a nie je ani určený na základe konkrétnych okolností prípadu, charakteru sporu vrátane schopnosti účastníka okamžite poplatok uhradiť a bez posúdenia postavenia účastníka (s osobitným poukazom na zákonom danú možnosť odňať priznané oslobodenie od súdnych poplatkov), ako aj skutočnosť, že rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov je zverené orgánom, ktorých konanie má byť preskúmané.

„Ústavne konformný výklad právnej normy, resp. výklad právnej normy vôbec nemôže siahať tak ďaleko, aby sa dostal do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaného normatívneho textu. V takomto prípade by totiž už nešlo o výklad, ale o faktickú novelizáciu právnej normy“ (II. ÚS 244/09).

Všeobecné súdy boli ustanovením § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku viazané, pričom bolo ich povinnosťou vykladať toto ustanovenie ústavne konformným spôsobom (čl. 152 ods. 4 ústavy). To isté sa vzťahuje aj na otázku výšky súdneho poplatku v dovolacom konaní. V rámci povinnosti vykladať zákon ústavne konformným spôsobom však všeobecné súdy neboli oprávnené zísť tak ďaleko, aby sa dostali do rozporu so znením, resp. so zmyslom vykladaných zákonných ustanovení. Nebolo teda možné ústavne konformným spôsobom a bez toho, aby sa všeobecné súdy odchýlili od znenia, resp. zmyslu týchto ustanovení, dôjsť k záverom, ktoré akcentuje sťažovateľ. Výška súdneho poplatku v dovolacom konaní je kogentne určená a nemožno sa od nej odchyliť bez porušenia zákona. Zároveň je možné účastníka konania na základe jeho žiadosti a za splnenia podmienok vyplývajúcich zo zákona od platenia súdnych poplatkov čiastočne

alebo úplne oslobodiť. Podľa dlhoročnej ustálenej súdnej praxe sa pritom pomermi účastníka rozumejú jeho osobné, zárobkové a majetkové pomery. Pri skúmaní týchto pomerov preto nemožno brať do úvahy, či zákonom stanovená výška súdneho poplatku je vyvážená a či zodpovedá konkrétnym okolnostiam prerokúvanej veci. Podstatné je totiž iba to, či pomery účastníka konania skúmané z hľadiska osobného, zárobkového a majetkového odôvodňujú prípadné oslobodenie od súdnych poplatkov. V tomto rámci je možné posudzovať aj otázku, či môže spĺňať podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov majetný účastník, ktorý aktuálne nemá dostatok voľných finančných prostriedkov, a to aj s prihliadnutím na výšku požadovaného súdneho poplatku.

Na základe totožných argumentov neprichádza do úvahy ani taký ústavne konformný výklad Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého by o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov mal rozhodovať iný súd (prípadne iný sudca), než ten, ktorého konanie má byť na základe spoplatneného opravného prostriedku preskúmané. Takýto odlišný postup totiž nie je možný bez novelizácie právnej úpravy, keďže presahuje medze možností výkladu práva.

S poukazom na dosiaľ uvedené treba námietky sťažovateľa považovať skôr za námietky nesúlady niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) s ústavou a dohovorom. Ide o nesúlad ustanovenia § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý podľa názoru sťažovateľa neumožňuje dostatočne flexibilný postup reflektujúci okolnosti konkrétneho prípadu a všestranne skúmané pomery konkrétneho účastníka konania. Dotýka sa tiež toho, že v Občianskom súdnom poriadku absentuje ustanovenie o tom, že o oslobodení od súdnych poplatkov by nemal rozhodovať ten istý súd (sudca), ktorý posudzuje meritum veci. Napokon sťažovateľ spochybňuje ústavnosť príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch, z ktorých vyplýva výška súdneho poplatku z dovolania.

Ústavný súd už vo svojej judikatúre (I. ÚS 23/99, I. ÚS 29/99) uviedol, že každé z konaní pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh

oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pred ústavným súdom. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom. Vychádzajúc z uvedeného za opodstatnené návrhy na začatie konania pred ústavným súdom [vrátane sťažností fyzických osôb a právnických osôb), možno preto považovať len tie, o ktorých je možné konať a aj rozhodnúť v niektorom z uvedených typov konaní pred ústavným súdom ako v samostatnom konaní (napr. II. ÚS 806/00, II. ÚS 336/09)].

V rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nemôže posudzovať otázku súladu zákona s ústavou či medzinárodnou zmluvou podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy, lebo konanie podľa čl. 125 ods. 1 ústavy je osobitným konaním. Navyše, subjekty oprávnené (aktívne legitimované) podať návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy sú uvedené v ustanovení čl. 130 ods. 1 ústavy, pričom sťažovateľ medzi tieto subjekty nepatrí.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2010